

УДК 141+141.2+168
DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2019.2.4>

Окорокова Віра Вікторівна

доктор філософських наук,
доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

«АКТИВНИЙ СОЦІУМ» ЯК КОМУНІТАРИСТСЬКА МОДЕЛЬ СПРАВЕДЛИВОГО СУСПІЛЬСТВА А. ЕТЦІОНІ

Стаття присвячена вивченню одного з питань соціальної філософії, які в і в наш час не втрачають свого значення. Справа в тому, що концепція комунітаризму, що виникла у середині ХХ століття, отримала свою нову розробку та дизайн як соціально-політична доктрина. На відміну від своїх попередників, у той час ідеологічних теоретиків цього напрямку хвилювали питання майбутнього демократичного суспільства, створення моделі такого суспільства, в якій соціальні суперечності, особливо між індивідом як людиною та суспільством/владою, були вирішені позитивно. І в цьому випадку одним із найпомітніших є підхід американського соціолога А. Етціоні, який представив модель справедливого суспільства або, як її ще називають, «здорову».

За логікою викладу матеріалу стаття плавно розкриває основні компоненти побудови нової моделі суспільства А. Етціоні. Соціальні ідеали тут – це не свобода, а справедливість і рівність. Справедливим вважається суспільство, в якому забезпечується рівновага між автономією особистості та громадським порядком, що базується не тільки на примусі, але й на переконанні. Відповідно до оптимістичного прогнозу А. Етціоні, людство рухається у напрямку справедливого суспільства, приділяючи все більше уваги етиці виживання.

Останнє вказує на велику роль морального імперативу, якому комунітар надає вирішального значення, оскільки він лежить в основі виховання людини, її відношення до соціальної реальності. Автор указує на судження А. Етціоні з цього приводу, зазначаючи, що, на думку вченого, кожна людина повинна працювати не заради матеріального багатства, а на благо всього суспільства. Тільки в цьому випадку можливо побудувати справедливе суспільство, в якому буде знайдено компроміс між індивідом та суспільством/державою в цілому.

Цінності комуністичні можуть полегшити життя людства для подолання світової фінансово-економічної кризи, оскільки це може замінити нераціональне поклоніння споживачів, що багато в чому стимулювало кризу. У цьому випадку А. Етціоні вважає соціальну справедливість насамперед першим обов'язком людей вирішувати свої проблеми самостійно або за допомогою родичів та друзів, і лише тоді, коли можливості самопомогти вичерпані, вдаються до підтримки суспільства, що розглядається як спільнота громад.

Ключові слова: демократія, комунітаризм, «активний соціум», постмодернізм, соціальна справедливість.

Вступ. Комунітаризм як соціально-політичне вчення є одним з відомих напрямків у варіаціях рішень питання рівноправності та соціальної справедливості щодо прав, свобод і громадянських обов'язків громадян. Як відомо, його основними критеріями є ідея згуртованого єдиною метою і тому сильного громадянського суспільства, заснованого на цінностях суспільного блага, на розвитку працьовитості в силу зацікавленості трудящих у своєму благополуччі. Йдеться про так зване комунітарне суспільство, в якому немає тих соціальних протиріч, які виступають характеристикою реальної соціальної дійсності. Як зазначає з цього приводу О.Б. Анікеєв, благополуччя в такому суспільстві буде залежати тільки від кількості та результатів кваліфікації своєї праці на благо суспільства, щоб мати необхідні блага від суспільства належно своїй праці, а не гроші, невідомо як здобуті і часто не забезпечені ніякими соціальними гарантіями [1]. Тобто за своєю суттю комунітарний рух часто співвідноситься з утопічною ідеєю, оскільки в певному сенсі служить виконанню подібних соціальних завдань.

Як відомо, рух комунітаризму досяг найбільшого впливу в Сполучених Штатах Америки. Його організаційному оформленню сприяла стурбованість зростаючого числа вчених деградацією соціальних зв'язків, підривом суспільної моралі і настанням у країні морального вакууму. На початку 1990-х років, після того як деякі вчені Університету Джорджа Вашингтона сформулювали «комунітарну платформу», яку підписало багато громадських діячів і політики, почався період популяризації нової ідейної течії. У цьому випадку маніфестом комунітаризму стала книга американського соціолога Амітайя Етционі «Активний соціум» (1968 р.) [10], в якій автор закликав читачів приєднатися до руху комунітаризму, щоб дати нове життя інститутам сім'ї та школи, позбавивши їх від пригнічуючих особистіть якостей.

Розглядаючи питання історіографії даного питання, слід зазначити, що тема ця не втрачає свого значення і в наш час, в тому числі й дослідження вчення А. Етционі (О. Анікеєв, Ю. Іванішкіна, О. Молчанов, С. Поцілуєв, І. Савченко, Дж. Тімкук). Зокрема, як зазначає О. Молчанов, комунітарна ідеологія і форми її опредмечування в практиці відповідних предцивільних спільнот досить молоді. Вони характеризуються складною системою ідеологічних принципів і ретельно проробленою програмою альтернативного устрою соціуму [3]. І. Савченко звертає увагу на те, що, починаючи з А. Етционі, комунітаризм все більш ідеологізується і стає заангажованою концепцією [5]. Базисні соціально-політичні ідеї комунітаризму представляють велику різноманітність теоретичного і практичного «матеріалу», важливого для цілей його порівняння з моделями і досвідом класичного громадянського суспільства, що має чимале науково-евристичне значення [3]. У свою чергу Ю. Іванішкіна формулює припущення, що на даному етапі розвитку комунітаризм займає проміжне положення між глобальними (які претендують на пояснення всіх явищ) і приватними (мають конкретну спеціалізацію) ідеологіями. Всі ці течії знаходяться на стадії оформлення, в разі ж подолання внутрішніх розбіжностей, можливо, будуть претендувати на роль глобальних ідеологій XXI ст. [2]. Таким чином, зазначений вище дискурс у вивченні комунітаризму як соціально-політичного вчення XX століття, і, зокрема, підходу А. Етционі, створює необхідність до розгляду комунітаристської моделі справедливого суспільства американського дослідника.

Мета та завдання статті – вивчення одного з питань соціальної філософії, що в і в наш час не втрачає свого значення – концепції комунітаризму.

Результати. А. Етционі розробив концепцію активного соціуму, в якій закладена думка про зміну суспільства і наслідки цієї зміни. На його думку, «активний соціум» утворює ідеальне суспільство, яке управляє само собою, тобто самоврядне суспільство. Таке суспільство – цілеспрямоване, впевнене в собі, воно усвідомлює свої обмеження, але знає також і можливості своєї еволюції і свою силу. Фактично вчений представив модель ідеального суспільства, якого в реальності ще не могло бути в момент створення моделі.

Соціальна справедливість в такому суспільстві мислиться насамперед як найперший обов'язок людей вирішувати свої проблеми самим або за допомогою родичів та друзів, і лише в разі, коли можливості самопомогі будуть вичерпані, вдаватися до підтримки суспільства, що розглядається як спільнота громад. Для розвитку соціальної справедливості первинним пунктом є формування морального імперативу, який закликає людину поводитися з іншими таким же чином, як їй хотілося б, щоб ставилися до неї самої. А. Етционі поширює цей принцип на все соціальне ціле, відзначаючи, що повага кожної людини до неписаних моральних засад суспільства є найважливішою умовою вільного розвитку особистості в цьому суспільстві. Саме від цього залежить досягнення певної впорядкованої соціальної системи.

А. Етционі задається питаннями: «На чому повинен ґрунтуватися порядок? Наскільки суспільству для його становлення потрібні нові закони і правила, суворі покарання і зміцнення органів правопорядку? Наскільки самодостатні такі цінності, як терпимість, прихильність демократії, готовність до компромісів, добросусідство, тобто чесноти, що визначають поведінку людини? Або ж суспільству необхідний жорсткий кодекс більш істотних зобов'язань? Чи повинні вони бути єдиними для всіх, чи слід залишити місце плюралізму чеснот, нехай навіть

обмеженому межами основних, загальних для всіх цінностей?». На думку соціолога, йдеться про синтез певних елементів традиції і сучасності [8].

Головне питання для широкого обговорення бачиться А. Етционі не в тому, як прийняти закони, що дозволяють регулювати фінансові ринки, і тим самим зміцнити капіталізм, а в тому, щоб змусити громадян роздумувати над тим, що робить їхнє життя щасливим, і які цінності повинні прийти на зміну споживчим для людей, чії основні потреби задоволені.

Реалізації комунітаристських проектів сприяли би зміни у сфері організації праці – введення обмежень на понаднормові роботи (крім особливих випадків, таких як подолання лих і природних катастроф); встановлення більш короткого робочого тижня; розширення практики часткової і гнучкою зайнятості, а також роботи на дому, що скорочує непотрібні поїздки [1].

Світ майбутнього бачиться А. Етционі як всесвітнє співтовариство, яке об'єднує регіональні спільноти, очолюється глобальною владою, утвореною на базі радикально трансформованого ООН. Таким чином, комунітаризм є реакцією частини інтелектуалів на проблеми західного суспільства, спробу пошуку гнучких форм балансу між індивідом і суспільством, автономією особистості й інтересами спільноти, між загальним благом і свободою, правами і обов'язками. Ця течія, що відводить соціуму першорядну роль у реалізації прав і свобод особистості, фактично є симбіозом двох ідеологій – соціалістичної та ліберальної.

Будь-яке суспільство, незалежно від своїх цінностей (або ж їх відсутність), має підтримувати певний мінімум соціального порядку, інакше воно не виживе. Під таким мінімумом прийнято розуміти запобігання внутрішній ворожнечі, починаючи від одиничних випадків насильства і закінчуючи громадянською війною. Однак на практиці будь-якому суспільству необхідний набагато більш твердий соціальний порядок, оскільки воно неминуче переслідує якісь спільні цілі. Тому невід'ємною рисою будь-якого соціального порядку є запропонована громадянам вимога присвятити певний час, кошти, енергію і сили досягненню якихось загальних для всіх цілей [3].

Здорове суспільство вимагає створення і підтримки (а в разі його втрати – відновлення) такого соціального порядку, який усіма людьми розглядається як легітимний і визнається таким не тільки на момент його створення (як вважають прихильники необмежених свобод, ставлячи на перше місце суспільний договір). Нове золоте правило вимагає, щоб розрив між індивідуальними вподобаннями і соціальними зобов'язаннями скорочувався за рахунок розширення сфери моральної відповідальності людей; йдеться не про зобов'язання, які нав'язуються силою, а про відповідальність, яка сприймається людським обов'язком, бо людина вважає, що вона покладена на нього абсолютно справедливо [8].

Далі, на думку вченого, слід задати серйозне питання про те, які шляхи забезпечення такого унікального соціального порядку, що ґрунтується саме на добровільній підпорядкованості громадян? Для того, щоб соціальний порядок міг ґрунтуватися насамперед на нормативних засобах, необхідно, щоб більшість громадян суспільства поділяли прийняті в ньому основні цінності; для цього потрібно, щоб вони в такі цінності вірили, а не просто були змушені їм підкорятися. Цілком очевидно, що високий рівень злочинності й інших проявів антисоціальної поведінки служить показником браку порядку; набагато менш визнаний той факт, що велика кількість поліцейських, фінінспекторів і ревізорів також є показником занепаду моральності, навіть якщо прояви антисоціальної поведінки обмежені. Саме в цьому моменті полягає основна відмінність між суспільним станом, який позначають формулою «закон і порядок», і комунітарним поняттям соціального порядку.

Необхідний порядок буде спиратися на відновлення громадянського (civil) або цивільного (civic) суспільства і виявиться багато в чому самоцінним. Однак для його забезпечення одного громадянського суспільства недостатньо. Поняття «громадянського ладу» (civic order) використовується для позначення людей, які дотримуються цивілізованого ставлення один до одного (не роблять виплодків пекла зі своїх опонентів, готові піти на компроміс, у спорах покладаються на силу переконання). При цьому мається на увазі, що суспільство повинно мати у своєму розпорядженні інститути, які виконують роль посередників між його членами і державою, поважаючи при цьому переваги громадян. Вчений згоден із тим, що «цивільний лад»

є невід'ємним елементом здорового суспільства, проте його поняття надто обмежено: до нього в основному підходять із точки зору діяльності в політичній сфері, не приділяючи уваги основоположним цінностям [8].

Цінності комунітаризму, на думку А. Етционі, можуть полегшити людству вихід із глобальної фінансово-економічної кризи, оскільки здатні замінити ірраціональне для людини поклоніння споживацтву, що багато в чому стимулювала криза. Для зміни соціальних імперативів і звичної поведінки громадян він пропонує проводити мегадиспути з проблем культурних норм, а також коригувати діяльність деяких інститутів [10].

У привнесення нових ціннісних установок в масову свідомість і у зміні суспільних переваг особливу роль А. Етционі відводить системі освіти. На його думку, школам слід виховувати в молодих громадян негативне ставлення до споживацтва і фокусувати увагу на комунітаристських проектах. Цій меті могли б служити, наприклад, введення скромної форми одягу, залучення учнів до суспільно-корисної діяльності на місцевому рівні, вимога до старшокласників «наглядати» за молодшими і т.п.

У концепції А. Етционі помітним є акцент на велике значення діалогу в соціально-політичному житті активного соціуму. Точніше, вчений говорить про «третю модель» (альтернативну як парадигмі міжкультурних воєн, так і ліберальній парадигмі). Ця третя модель, або «третій шлях» означає, що суспільство покоїться на трьох опорах: на «витонченому уряді», на «добре розвиненому, але регульованому ринку» і на «пульсуючій колективності». Цю модель демократії А. Етционі не пов'язує з якимось особливим національним шляхом розвитку – американським, британським або якимось ще. Початки «третього шляху» Етционі знаходить не тільки в Старому і Новому Заповітах, але також у навчаннях древніх греків, у азіатських, мусульманських і єврейських уявленнях про гармонію і відповідальність, у мисленні фабіанців, католицькому соціальному вченні тощо [8].

Загалом, комунітаристи прагнуть до суспільства, яке є «не просто цивільним, але добрим». У цьому суспільстві люди виступають один для одного метою, а не засобом, цілісними особистостями, а не фрагментами, членами єдиної команди сім'ї, а не просто службовцями, клієнтами або навіть співгромадянами.

Активна громада – це саме «чуйне суспільство», тобто воно приймає до уваги потреби своїх членів. Одночасно це означає реальне здійснення ідеалу партиципаторної демократії. Для громадської структури немає іншого способу відкрити для себе потреби своїх членів і пристосуватися до них, як тільки участь самих цих членів у будівництві і перебудові даної соціальної структури. Політична участь громадян не обмежується демократичними процедурами, але стосується формування і трансформації ціннісної орієнтації суспільства. Це досягається неформальними засобами, через мережу діалогів – як громадян між собою, так і громадян з політичними елітами та лідерами.

При цьому слід зазначити, що в центрі уваги вченого є не просто політичний діалог, а саме моральний діалог в політиці. У деякому сенсі А. Етционі намагається відродити платонівсько-аристотелівський принцип органічної єдності етики й політики. Для Аристотеля етика є не просто частиною, а початком політики. Тут, щоправда, відразу ж виникає підозра: не розуміли чи грецькі філософи під політикою щось істотно інше, ніж ми сьогодні? Почасти це так, якщо пам'ятати, що під політикою античні греки мали на увазі мистецтво управління полісом, тобто щось спочатку позитивне. Це знайшло відображення і в пізніх значеннях висловлювань політика. Так, зрозуміла політика передбачала також розуміння політичної влади як організаційного начала, уряду. На відміну від цього, у греків є поняття влади як сили – кратос. І, мабуть, не випадково Аристотель називає «політією», а не якимось різновидом «кратії», найкращу свою форму правління. Якщо кратична охоплює всі форми власно-силової боротьби, в тому числі в державі і між державами, то термін «політичне» резервується за позитивним визначенням і об'єктивною реалізацією державних цілей.

У зв'язку з цим для вченого важливим є глибинний етичний сенс політики як засобу самозбереження співтовариства. Комунітаристи стурбовані не стільки тим, як робити «хорошу полі-

тику», скільки пошуком цінностей, що реально скріплюють суспільство. Вони підкреслюють, що «якщо для демократії голосування виступає принциповим моментом, то для утворення спільноти воно є лише допоміжним інструментом» [10].

Щоб діалог про цінності не вилився у війну культур, він повинен, по А. Етционі, вибудуватися відповідно до певних правил і процедур. Серед найзагальніших правил успішного морального діалогу вчений називає взаємну толерантність його учасників, які не забувають, що вони знаходяться в «одному човні», будучи членами однієї спільноти. Тому, йдучи напролом у суперечці, вони шкодять не тільки противнику, але й спільноті в цілому, і тим самим – самим собі. Звідси випливає, що партії, які сходяться в діалозі або дебатах, не повинні демонізувати одна одну, тобто сприймати опозиційну сторону як тотально чужу і негативну. Такого роду прийоми розглядаються комунітаристами як насильство над цивільними цінностями і цивільним діалогом. На противагу цьому, вони стверджують, що ввічливість – це життєвий елемент моральних діалогів [10].

Два головні складники глобального співтовариства – нормативна основа та політичні інститути, що її реалізують. До того ж «всесвітнє співтовариство спільнот» має бути передусім «справедливим суспільством». Це такий соціум, в якому забезпечений ретельно вивіреним балансом між автономією особистості (права людини, свобода і демократичне правління) і громадським порядком, а основу останнього становить не стільки примус, скільки переконання.

Втілення вищесказаного сприяє розгляду соціуму як тієї соціальної системи, яка пильно стоїть на сторожі фундаментальних прав людини і свободи особистості й виховує одночасно в громадянах повагу до колективних благ – безпеки Батьківщини і захисту навколишнього середовища. У такому суспільстві постійно переглядається співвідношення між автономією і порядком, і чим сильніше громадський порядок спирається на переконання і неформальні засоби, чим менше він залежить від держави, і що вужче спектр видів діяльності, які підлягають контролю урядом, тим ближче суспільство до ідеального стану. Важливою рисою такого суспільства є те, що його члени добровільно виконують свої зобов'язання як у відношенні один до одного, так і для забезпечення колективного блага, у них також загальні моральна культура і прагнення. Тобто в справедливому суспільстві знаходить застосування принцип «спільних цінностей і взаємної відповідальності».

Висновки. Таким чином, аналіз комунітаристської моделі справедливого суспільства (активного соціуму) показує, що сама концепція є відображенням постмодерністської парадигми в генезі соціально-політичної думки. Активний соціум як постмодерністський відрізняється від модерного і перевершує його декількома параметрами, такими, як: велика політична активність і великі інвестиції в політичну діяльність; пріоритет знань, освіти й наукових досліджень. У прийнятті рішень, в управлінні й у здійсненні контролю над діяльністю суспільства все більшого значення набувають інформаційні системи. У зв'язку з цим комунітаристський рух фактично виступає як відповідь на трансформацію соціальної системи, що охопила людську цивілізацію в середині ХХ століття. Це модель, заснована на соціальній дійсності панівної політичної системи західноєвропейського і американського товариств. Ключовим тут є поняття «мобілізація», або «соціальна активізація».

У плані співвідношення з утопічною ідеєю концепція А. Етционі, безумовно, є однією з найбільш послідовних і повних сучасних ідеалістичних підходів до вивчення соціальної реальності. Погляди дослідника на світовий устрій відображені загалом у течії. Він змоделивав світовий устрій, в якому не відступив від своїх ідей: світове співтовариство являє собою співтовариство спільнот; на кожному рівні (рівень держав, регіональний, трансрегіональний, світовий) відбувається узгодження інтересів; кожне співтовариство окремо і всі в цілому є прихильниками єдиних принципів і норм. Концепт справедливого суспільства А. Етционі вважає більш змістовним, ніж ліберальні уявлення про громадянське суспільство. Згідно з його оптимістичним прогнозом, людство рухається в напрямку справедливого суспільства, все більше уваги приділяючи етиці виживання.

Однак при цьому вчений виявляє деяку невпевненість, що не властива беззавітно віруючим у настання «вічного миру» ідеалістам. Це проявляється, зокрема, в його сумніві щодо можли-

вості настання глобального нормативного синтезу, а також у можливості створення глобального уряду. За А. Етционі, існуючі уявлення про благо, навіть якщо вони поділяються багатьма націями, недостатні, він не визнає демократичне підпорядкування меншості більшості. Тому стає важливим саме прагнення і рух до абсолютного синтезу цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анিকেєв А.Б. Коммунитаризм или справедливость по Амитаю Этциони. URL: <https://www.proza.ru/2017/03/04/1320>
2. Иванишкина Ю.В. Коммунитаризм Амитаю Этциони: некоторые аспекты теории «всеобщего блага». *Локус: люди, общество, культуры, смыслы*. 2014. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kommunitarizm-amitaya-ettsioni-nekotorye-aspekty-teorii-vseobschego-blaga>
3. Молчанов А.В. Коммунитаризм как альтернатива классическим идеологиям. *Pro Nunc. Современные политические процессы*. 2017. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kommunitarizm-kak-alternativa-klassicheskim-ideologiyam>
4. Поцелуев С.П. Моральные диалоги в модели «отзывчивой демократии» А. Этциони. *Политическая концептология*. 2010. № 4. С. 208–234.
5. Савченко И.А. Коммунитарная идея и социокультурная практика. *Современные исследования социальных проблем*. 2015. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kommunitarnaya-ideya-i-sotsiokulturnaya-praktika>
6. Тимжук Дж.А. Идеология диалога в коммунитаризме по Амитаю Этциони. *Социодинамика*. 2017. № 10. С. 59–70. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=21641
7. Щербина В.В. Західна соціологія та постмодерне суспільство. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2014. Вип. 63. С. 27–34.
8. Этциони А. Новое золотое правило. Сообщество и нравственность в демократическом обществе. *Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология*. Москва : Academia, 1999. URL: http://iir-mp.narod.ru/books/inozemcev/page_1309.html
9. Этциони А. Что придет на смену консьюмеризму? Усмиренная экономика и процветающее общество. *Свободная мысль*. 2009. № 8. С. 56–57.
10. Etzioni A. *The Active Society: A Theory of Societal and Political Processes*. N.Y. : Free Press, 1968. URL: <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs>

REFERENCES

1. Anikeev A.B. Kommunitarizm ili spravedlivost po Amitayu Ettsioni. URL: <https://www.proza.ru/2017/03/04/1320>
2. Ivanishkina Yu.V. Kommunitarizm Amitaya Ettsioni: nekotoryye aspekty teorii «vseobschego blaga». *Lokus: lyudi, obschestvo, kulturyi, smyislyi*. 2014. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kommunitarizm-amitaya-ettsioni-nekotorye-aspekty-teorii-vseobschego-blaga>
3. Molchanov A.V. Kommunitarizm kak alternativa klassicheskim ideologiyam. *Pro Nunc. Sovremennyye politicheskie protsessyyi*. 2017. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kommunitarizm-kak-alternativa-klassicheskim-ideologiyam>
4. Potseluev S.P. Moralnyye dialogi v modeli «otzyivchivoy demokratii» A. Ettsioni. *Politicheskaya kontseptologiya*. 2010. № 4. S. 208–234.
5. Savchenko I.A. Kommunitarnaya ideya i sotsiokulturnaya praktika. *Sovremennyye issledovaniya sotsialnyih problem*. 2015. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kommunitarnaya-ideya-i-sotsiokulturnaya-praktika>
6. Timjuk Dzh.A. Ideologiya dialoga v kommunitarizme po Amitayu Ettsioni. *Sotsiodinamika*. 2017. № 10. S. 59–70. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=21641
7. Shcherbyna V.V. Zakhidna sotsiologiya ta postmoderne suspilstvo. *Sotsialni tekhnolohii: aktualni problemy teorii ta praktyky*. 2014. Vyp. 63. S. 27–34.
8. Ettsioni A. Novoe zolotoe pravilo. Soobschestvo i npravstvennost v demokraticheskom obschestve. *Novaya postindustrialnaya volna na Zapade. Antologiya*. M.: Academia, 1999. URL: http://iir-mp.narod.ru/books/inozemcev/page_1309.html
9. Ettsioni A. Chto pridet na smenu konsyumerizmu? Usmirennaya ekonomika i protsvetayushee obschestvo. *Svobodnaya myisl*. 2009. № 8. S. 56–57.
10. Etzioni A. *The Active Society: A Theory of Societal and Political Processes*. N.Y.: Free Press, 1968. URL: <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs>

Okorokova Vira Viktorivna

Grand PhD,

Associate Professor Chair of World History and Methodology of Science
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

**“ACTIVE SOCIETY” AS A COMMUNITARY MODEL
OF A JUST SOCIETY BY A. ETZIONI**

The article is devoted to the study of one of the issues of social philosophy, which in and in our time do not lose their significance. The fact is that the concept of communitarism that arose in modern times, in the middle of the twentieth century, received its new development and design as a socio-political doctrine. Unlike their predecessors, at that time the ideological theorists of this direction were concerned about the issues of the future democratic society, the creation of a model of such a society in which social contradictions, especially between the individual as a person and society/power, were resolved in a positive way. And in this case, one of the most noteworthy is the approach of the American sociologist A. Etzioni, who introduced a model of a just society or as it is also called “healthy”.

According to the logic of the presentation of the material, the article smoothly reveals the main components of the construction of a new model of society A. Etzioni. Social ideals here are not freedom, but justice and equality. A society is considered fair, in which a balance is ensured between the autonomy of the individual and public order, based not only on coercion, but on conviction. According to the optimistic forecast of A. Etzioni, humanity is moving in the direction of a just society, paying more and more attention to the ethics of survival.

The latter indicates the great role of the moral imperative, to which the communitary attach decisive importance since it lies at the basis of the education of man, his relationship to social reality. The author points out the judgments of A. Etzioni in this regard, noting that according to the scientist, each individual should work not because of material wealth, but for the benefit of society as a whole. Only in this case is it possible to build a just society in which a compromise will be found between the individual and society/state as a whole.

The values of communitary can make it easier for mankind to overcome the global financial and economic crisis, since it can replace the irrational worship of consumers, which in many ways stimulated the crisis. In this case, A. Etzioni thinks of social justice primarily as the first duty of people to solve their problems themselves or with the help of relatives and friends, and only when the possibilities of self-help are exhausted, resort to the support of a society considered as a community of communities.

Key words: *democracy, communitarism, “active society”, postmodernism, social justice.*